UNIDADE 5

O Dominado

O IMPERIO (30 a.C.- 476 d.C.)		
DOMINADO (de 284 a 476 d.C)	**DIOCLECIANO** (284-305 d.C.)	Orientalización da monarquía. Separación do poder civil e militar. Racionalización das tarefas administrativas Tetrarquía: Diocleciano, Maximiano, Galerio e Constancio Cloro.
	Constancio Cloro Galerio Severo Maximino Daia Constantino Maxencio Licinio	Dispútanse o poder entre eles. Constantino convértese en emperador único
	CONSTANTINO (306-333 d.C.)	No 313 promulgou o Edicto de Milán: liberdade de culto. No 330 fundou Constantinopla que se converte na sede imperial. Asociou ao poder aos seus tres fillos e a dous sobriños, que se enfrontan entre si ata que Constancio se fai co poder.
	Constancio (337-361 d.C.) Xuliano o Apóstata (361-363 d.C.) Flavio Xoviano (363-364 d.C.) Valentiniano I (364-375 d.C.) Valente (364-378 d.C.) Graciano (367-383 d.C.) Valentiniano II (375-392 d.C.)	Estes emperadores gobernan asociados.
	TEODOSIO (379-395 d.C).	Alistamento no exército dos godos. No 391 d.C. o cristianismo converteuse na relixión oficial. Dividiu o imperio entre os seus dous fillos: a Arcadio deulle Oriente e a Honorio, Occidente.
- Imperio de Oriente: capital Constantinopla; coa toma desta cidade polos turcos, no 1453, desaparece. **- Imperio de Occidente**: capital Rávena, a partir do 400 d.C. sucesión de emperadores durante oitenta anos ata o 476 d.C., cando Odoacro depuxo ao último emperador Rómulo Augústulo.		

FLEXIÓN NOMINAL

TERCEIRA DECLINACIÓN. SUBSTANTIVOS DE TEMA EN VOCAL -**i**

- Poden ser de xénero masculino, feminino e neutro.
- O nominativo de singular termina en:

MASCULINOS E FEMININOS	NEUTROS
-is -es -er -dúas consoantes	-e -ar -al

- Diferenzas cos temas en consoante:
  - O xenitivo plural (todos os xéneros): **-ium,** fronte a **-um** dos temas en consoante.
  - O nom., voc. e acus. plural dos neutros: **-ia,** fronte a **-a** dos temas en consoante.
  - Nalgúns casos: ac. sg en -**im**; abl. sg. en -**i**; e ac. pl. en -**is**.

- Terminacións:

CASO	**MASCULINOS E FEMININOS**		**NEUTROS**	
	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL
Nominativo	**-is, -es, -er, -dúas consoantes**	**-es**	**-e, al, -ar**	**-ia**
Vocativo	**-is, -es, -er, -dúas consoantes**	**-es**	**e, -al, -ar**	**-ia**
Acusativo	**-em (-im)**	**-es (-is)**	**e, -al, -ar**	**-ia**
Xenitivo	**-is**	**-ium**	**-is**	**-ium**
Dativo	**-i**	**-ibus**	**-i**	**-ibus**
Ablativo	**-e (-i)**	**-ibus**	**-i**	**-ibus**

ALGÚNS MODELOS DE DECLINACIÓN DE SUBSTANTIVOS DA TERCEIRA DECLINACIÓN EN –I :

	Masculinos e femininos				**Neutros**			**Irreg.**
	-is	**-is**	**-es<*-is**	**- dúas cons.**	**-al(i)**	**-ar(i)**	**-e<*-i**	
N.	turris	finis	nubes	pars (<*part[i]s)	animal	calcăr	mare	vis
V.	turris	finis	nubes	pars (<*part[i]s)	animal	calcăr	mare	vis
Ac.	turrĭm	finĕm	nubem	partĕm	animal	calcăr	mare	vim
X.	turrĭs	finĭs	nubĭs	partĭs	animālĭs	calcărĭs	marĭs	[vis]
D.	turrī	finī	nubī	partī	animālī	calcărī	marī	[vī]
Ab.	turre	finĕ	nubĕ	partĕ	animālī	calcărī	marī	vī
N.	turrēs	finēs	nubēs	partēs	animālĭă	calcărĭă	marĭă	virēs
V.	turrēs	finēs	nubēs	partēs	animālĭă	calcărĭă	marĭă	virēs
Ac.	turrēs (-īs)	finēs (-īs)	nubēs (-īs)	partēs (-īs)	animālĭă	calcărĭă	marĭă	virēs
X.	turrĭum	finĭum	nubĭum	partĭum	animālĭum	calcărĭum	marĭum	virĭum
D.	turrĭbus	finĭbus	nubĭbus	partĭbus	animālĭbus	calcărĭbus	marĭbus	virĭbus
Ab.	turrĭbus	finĭbus	nubĭbus	partĭbus	animālĭbus	calcărĭbus	marĭbus	virĭbus

Observa que os substantivos **parisílabos** son temas en -**i** e os **imparisílabos** son temas en **consoante** (estudados nas unidades anteriores). Sen embargo as excepcións de imparisílabos temas en -i son máis numerosas que no apartado anterior, debido a que en determinadas circunstancias se perdeu o ***i*** do nominativo de singular. (Vid. a fq1120201-22).

Realiza as actividades dos PENSA 1, 2, 3, e 4

FLEXIÓN VERBAL

SISTEMA DE PRESENTE DA CONX. REGULAR EN INDICATIVO E SUBXUNTIVO. **VOZ PASIVA**

- Os tempos que comprende este sistema están formados por:

  tema de presente
  sufixos modais-temporais (Vid. unidades 4 e 5)
  desinencias persoais
  vogais de unión

- A única diferenza cos de voz activa son as desinencias persoais:

DESINENCIAS PERSOAIS VOZ PASIVA		
PERSOA	**SINGULAR**	**PLURAL**
Primeira	**-or/-r***	**-mur**
Segunda	**-ris/-re**	**-mini**
Terceira	**-tur**	**-ntur**
* A desinencia pasiva **-or** úsase cando en activa hai **-o**, e **-r**, cando en activa hai **-m**.		

MODO INDICATIVO												
TEMPO	**1ª Conx. Tema en *-ā***			**2ª Conx. Tema en *-ē***			**3ª Conx. Tema en cons./*-u***			**4ª Conx. Tema en *–ĭ/-ī***		
	Tema	Suf.	Des.	Tema	Suf.	Des.	Tema	Suf.	Des.	Tema	Suf.	Des.
Presente	am(a)-		or	mone-		or	leg-		or	audi-		or
	amā-		ris/re	monē-		ris/re	leg-ĕ-		ris/re	audī-		ris/re
	amā-		tur	monē-		tur	leg-ĭ-		tur	audī-		tur
Amo…	amā-		mur	monē-		mur	leg-ĭ-		mur	audī-		mur
	amā-		mĭni	monē-		mĭni	leg-ĭ-		mĭni	audi-		mĭni
	ama-		ntur	mone-		ntur	leg-u-		ntur	audi-u-		ntur
Pto. Imp.	amā-	ba-	r	monē-	ba-	r	leg-ē-	ba-	r	audi-ē-	ba-	r
	amā-	bā-	ris/re	monē-	bā-	ris/re	leg-ē-	bā-	ris/re	audi-ē-	bā-	ris/re
	amā-	bā-	tur	monē-	bā-	tur	leg-ē-	bā-	tur	audi-ē-	bā-	tur
Amaba…	ama-	bā-	mur	monē-	bā-	mur	leg-ē-	bā-	mur	audi-e-	bā-	mur
	ama-	bā-	mĭni	monē-	bā-	mĭni	leg-ē-	bā-	mĭni	audi-e-	bā-	mĭni
	amā-	ba-	ntur	monē-	ba-	ntur	leg-ē-	ba-	ntur	audi-ē-	ba-	ntur
Fut. Imp.	amā-	b-	or	monē-	b-	or	leg-	a-	r	audi-	a-	r
	amā-	b-ĕ-	ris/re	monē-	b-ĕ-	ris/re	leg-	ē-	ris/re	audi-	ē-	ris/re
	amā-	b-ĭ-	tur	monē-	b-ĭ-	tur	leg-	ē-	tur	audi-	ē-	tur
Amarei…	amā-	b-ĭ-	mur	monē-	b-ĭ-	mur	leg-	ē-	mur	audi-	ē-	mur
	amā-	b-ĭ-	mĭni	monē-	b-ĭ-	mĭni	leg-	ē-	mĭni	audi-	ē-	mĭni
	amā-	b-u-	ntur	monē-	b-u-	ntur	leg-	e-	ntur	audi-	e-	ntur
A **mixta** conxuga o presente coma a 3ª (agás a 1ª persoa), pero o pret. imp. e o fut. imp. coma a 4ª: **capior, capĕris … // capiēbar, capiēbāris…/ capiar, capiēris…**												
MODO SUBXUNTIVO												
	Tema	Suf.	Des.	Tema	Suf.	Des.	Tema	Suf.	Des.	Tema	Suf.	Des.
	am(a)-	e-	r	mone-	a-	r	leg-	a-	r	audi-	a-	r
	am(a)-	ē-	ris/re	mone-	ā-	ris/re	leg-	ā-	ris/re	audi-	ā-	ris/re
Presente	am(a)-	ē-	tur	mone-	ā-	tur	leg-	ā-	tur	audi-	ā-	tur
Ame…	am(a)-	ē-	mur	mone-	ā-	mur	leg-	ā-	mur	audi-	ā-	mur
	am(a)-	ē-	mĭni	mone-	ā-	mĭni	leg-	ā-	mĭni	audi-	ā-	mĭni
	am(a)-	e-	ntur	mone-	a-	ntur	leg-	a-	ntur	audi-	a-	ntur
	amā-	re-	r	monē-	re-	r	leg-ĕ-	re-	r	audī-	re-	r
	amā-	rē-	ris/re	monē-	rē-	ris/re	leg-ĕ-	rē-	ris/re	audī-	rē-	ris/re
Pto. Imp.	amā-	rē-	tur	monē-	rē-	tur	leg-ĕ-	rē-	tur	audī-	rē-	tur
Amara…	amā-	rē-	mur	monē-	rē-	mur	leg-e-	rē-	mur	audi-	rē-	mur
	ama-	rē-	mĭni	monē-	rē-	mĭni	leg-e-	rē-	mĭni	audi-	rē-	mĭni
	amā-	re-	ntur	monē-	re-	ntur	leg-ĕ-	re-	ntur	audī-	re-	ntur
A **mixta** conxuga o presente coma a 4ª, pero o pret. imperfecto coma a 3ª: **capiar, capiāris … / capĕrer, capĕrēris…**												

Realiza as actividades do PENSVM 5

SINTAXE

A ORACIÓN PASIVA

- As oracións pasivas levan o verbo en voz pasiva.
- A función típica destas oracións é a de complemento axente.
- O complemento axente exprésase en caso ablativo:
    - con **a, ab**, se é persoa
    - sen preposición cando se trata dunha cousa.
- Ao suxeito destas oracións denomínano suxeito paciente.
- Funcións sintácticas que varían ao pasar unha oración de activa a pasiva:

ACTIVA	PASIVA
Suxeito (nominativo) ---------->	Complemento axente (ablativo)
Complemento directo (acusativo) ---- >	Suxeito paciente (nominativo)
Verbo en voz activa ---------- >	Verbo en voz pasiva

Realiza as actividades de repaso